

3. *Вільям Джеймс Прагматизм // Укр. пер. П. Насади. — К.: Альтернативи, 2000. — 142 с.*
4. *James W. The Meaning of Truth. Cambridge Mass.: Harvard UP, 1909. — 203 p.*
5. *James W. The Will to Believe. Cambridge Mass.: Harvard UP, 1979. — 487 p.*
6. *Papenhausen Aaron. Deweyan Scientism & Romantic Constquentialism. Concordia UP., 2002. — 176 p.*

УДК 811.111(07):378

Кравченко О.В., Дерез'яно М.М.

САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Самостоятельная работа студентов на практических занятиях по иностранному языку проводится довольно часто, поскольку этого требует специфика предмета. Студенты самостоятельно выполняют задания, связанные как с процессом усвоения знаний (лексика, грамматика) так и с развитием навыков и умений. Развитие навыков самостоятельной работы студентов на занятиях по иностранному языку является важным компонентом учебно-воспитательного процесса. Научить студентов учиться, самостоятельно получать знания и совершенствовать навыки и умения - такое задание стоит перед каждым преподавателем. Для этого необходимо научить студента приемам выполнения заданий, разработать определенный алгоритм того или иного материала, подготовить соответствующие пособия с рядом упражнений, развивающих самостоятельную деятельность студента. Самостоятельная деятельность студентов способствует повышению уровня знаний, активизирует творческое мышление, развивает интерес к языку, воспитывает умение работать.

Важливість опанування кожною освіченою людиною іноземною мовою є дуже важливим завданням вищої школи в зв'язку з приєднанням України до європейського та світового співтовариства. Однією з актуальних проблем сучасної методики навчання іноземних мов у вузах є орієнтація навчального процесу на активну самостійну роботу студентів. Покликання вищої школи – дати студентам поряд з відповідною сумою знань, умінь і навичок, і знання про методику самостійного пошуку і здобуття інформації, необхідної для подальшої професійної діяльності. Як показує досвід, самостійність - це більш повне, глибоке і творче засвоєння як спеціальних, відповідних профілю підготовки, так і психолого-педагогічних знань.

Проблеми самостійної роботи студентів у системі вищої освіти завжди перебувала у полі зору вчених (Б.П.Єсіпова, П.І.Підкасистого, А.М.Алексюка, А.А. Аюрзанайна, В.А. Козакова). Дослідження проводилися у різних напрямках: визначення суті, змісту, структури і форми, місця самостійної роботи в навчальному процесі середньої та вищої школи, керування самостійною діяльністю, способи і форми контролю тощо. Неоднозначними подекуди і сьогодні є підходи щодо визначення категоричності, досі немає повної класифікації цього виду діяльності, а з огляду на процеси модернізації освіти, переосмислення ролі самостійної навчальної діяльності в процесі здобування вищої освіти перегляду і уточнення потребують різні її аспекти. Питання організації самостійної роботи учнів та студентів набувають особливої уваги як у світовій, так і у вітчизняній дидактиці в контексті самореалізації та самовдосконалення особистості. Таким чином, проблема організації системного інноваційного підходу до самостійної навчальної діяльності студентів потребує ретельного дослідження.

Актуальність питання самостійної роботи з огляду на процеси модернізації в системі освіти, очевидна. В той же час необхідно переосмислити роль самостійної навчальної діяльності у процесі здобування вищої освіти. Самостійну роботу розглядають як вищий рівень навчальної діяльності, основу вищої освіти, адже її організація потребує великої мотивації, організованості, чіткого спрямування, знань психолого-педагогічних можливостей і готовності до подолання численних труднощів. У структурі цілісного педагогічного процесу вона, з одного боку, сприймається як поза аудиторна робота студентів, точніше, самостійна робота з навчальною літературою, виконувана поза основним розкладом занять навчального закладу. З іншого боку, це систематична, планомірна, цілеспрямована робота студента, здійснювана ним у ході аудиторних, обов'язкових за розкладом занять, де він слухає, бере участь у обговоренні, виконує завдання, тощо. Таким чином, студент працює без сторонньої допомоги, і керує своєю діяльністю.

У науці існує багато підходів до визначення суті самостійної роботи. Під цим поняттям розуміють роботу, яка «виконується без посередньої участі вчителя, але за його завданням, у спеціально відведений для цього час, при цьому учні свідомо прагнуть досягти поставленої в завданні мети, застосовуючи свої зусилля та виражаючи тією чи іншою формою результат розумових або фізичних дій»(3,34), «цілеспрямовану, внутрішньо мотивовану, структуровану самим об'єктом у сукупності виконуваних дій і кориговану ним за процесом і результатом діяльність»(4,255), плановану навчальну і наукову роботу, «що виконується за завданням викладача під його методичним і науковим керівництвом», «активні форми і методи навчання, єдність навчально-виховної і науково-виробничої роботи, співпрацю студента і викладача»(7,103), «кожну організовану викладачем активну діяльність студентів спрямовану на виконання дидактичної цілі у спеціально відведений для цього час»(8,79) тощо. Необхідно враховувати, що самостійна робота студентів має відповідати цілям кожного модуля, бути побудованою на принципах індивідуалізації, інтенсифікації, комп'ютеризації. Щодо контролю рівнів мовних та мовленнєвих досягнень студентів, то він має реалізовуватися за допомогою тестових методів із застосуванням професійно розроблених тестів та шкал оцінювання.

Особливої актуальності набуває питання визначення цілей та завдання конкретного курсу у процесі вивчення іноземної мови. На даному етапі існують суперечності між сучасними вимогами до рівня володіння іноземною мовою, вимогою якості мовної освіти, якістю пропонованих українськими авторами підручників та одночасним скороченням годин, що відводяться на вивчення іноземної мови у вищій школі. Вирішенню проблеми якості мовної освіти заважає конфлікт між бажанням викладачів подати якомога більше за короткий час та бажанням студентів сприйняти цей обсяг матеріалу, що призводить до неякісного опанування навчальним матеріалом. Всі вказані проблеми загострюються ще більше, бо питання «за чим навчати», тобто які підручники та які посібники використовувати важко вирішити.

Процес приєднання вищої школи до Болонського процесу зумовлює поступове висування самостійної (пошуково-дослідницької) роботи студентів на передній план і зменшення ролі аудиторної (керованої викладачем) діяльності і як наслідок – скорочення аудиторного часу, що відводиться на оволодіння іноземною мовою.

Всі ці протиріччя викликають труднощі не тільки в організації аудиторних, а й поза аудиторних занять. Оскільки самостійна робота не має досить чіткого методологічного обґрунтування, бо не визначає місце самостійної роботи в навчальному процесі і завдання, які вона повинна виконувати.

Серед цілей самостійної роботи можна назвати поглиблення знань, отриманих студентом на аудиторних заняттях. Подальший розвиток і вдосконалення іншомовних навичок і вмінь студентів, необхідних на даному етапі роботи. Отже, самостійна робота підпорядкована програмним вимогам і тому керована, і в той же час, узгоджена з індивідуальними потребами кожного окремого студента.

Самостійна робота, враховуючи рівень володіння іноземною мовою кожним студентом, повинна чітко ставити кінцеві цілі навчання, надаючи студенту право вибору засобів і способів навчання. Самостійність виконання діяльності студентом є гарантією її успішності, бо самостійна робота має не обов'язковий, а рекомендаційний характер. Рекомендації кожному окремому студенту передбачають вивчення його індивідуальних особливостей, а це – повернення до принципу індивідуалізації навчання іноземній мові.

При розробці індивідуальної стратегії іншомовного розвитку студента необхідно її інтенсифікувати, оскільки самостійна робота компенсує студентам обмежену кількість годин аудиторної роботи. Велику роль в процесі інтенсифікації відіграють нові інформаційні технології, що відкривають доступ до багатьох джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, створюють усі умови для творчої діяльності та формування професійних умінь та навичок. Використання комп'ютера у процесі навчання іноземній мові пов'язано передусім з розв'язанням таких дидактичних завдань:

- реалізація навчальних можливостей відео- й аудіо матеріалів;
- забезпечення усіма необхідними матеріалами для самостійного навчання;
- моделювання ситуативних вправ і завдань;
- виконання тестових завдань і швидкої та якісної перевірки.

При організації самостійної роботи за рекомендаційним напрямом, необхідно використовувати можливості Інтернету та його численних навчальних ресурсів, особливо тих, де студент може потренуватися в аудіюванні (якого часом бракує) та письмі, виконати тестові завдання і отримати за це оцінку. В плані комп'ютеризації самостійної роботи, студент має можливості не лише знаходити та опрацювати необхідну інформацію, а й інтерактивно вправлятися.

Дуже важливим питанням є спосіб реалізації контролю самостійної роботи студента. Це питання вирішується на практиці по-різному, але найбільш прийнятним є спосіб перевірки за ключем. Перевірка продуктивних умінь може відбуватися у формі співбесіди за участі викладача з одним або декількома студентами. Така практика поширена в університетах США та Європи. Якщо виші нашої країни розвиватимуться в руслі Болонського процесу, то такий досвід варто вивчати і впроваджувати його в керівництві самостійної роботи з іноземної мови.

Необхідно враховувати такі оцінні критерії, що визначають рівень самостійної роботи:

- ступінь самостійності і творчої активності студентів;
- характер дій студентів під час виконання завдань та їх презентації;
- відповідність самооцінки і наявність самоконтролю з боку студента;
- уміння планувати, корегувати і керувати власною навчальною роботою.

Таким чином, кардинальне покращення самостійної роботи з практичного курсу іноземної мови вимагає значного вдосконалення її традиційних форм, всебічного розвитку тих її видів і прийомів, які орієнтуються на формування самоосвітньої компетенції. Питання розвитку, вдосконалення і організації самостійної роботи вимагають серйозних роздумів, подальшого обговорення, вивчення і конструктивного вирішення.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Алексюк А.М., Аюрзанаїн А.А, Підласистий П. І., Козаков В.А. та ін. *Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: Навчальний посібник.* - К.: ІСДО, 1999. - 335с.
2. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник.* – К.: Либідь, 1997. - 374с.
3. Есіпов Б.П. *В мире эмоций.* – К.: Политиздат Украины, 1987. - 140с.
4. Зимняя И.А. *Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб.* –М.: Издательство корпорация «Логос», 1999. - 384с.
5. Gardner D. and Miller L., *Establishing Self-Access: From Theory To Practice:- C. University Press, 1999.-276p.*
6. Obee B., Evans V. *Upstream Upper Intermediate: Student's Book:- Express Publishing.- 2003.-264 p.*
7. Сенашенко В., Жалнина Н. *Самостоятельная работа студентов: актуальные проблемы // Высшее образование в России.- 2006.- № 7.- С. 103- 109.*
8. Штефан Л. В. *Гуманізація самостійної роботи шляхом втілення сучасних педагогічних технологій // Болонський процес: Модернізація системи вищої освіти України: Матеріали 6 Міжнародної наук. конф. - К.: МАУП, 2007.-с. 76-81.*